

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi unionin osallistumisesta useiden jäsenvaltioiden yhdessä käynnistämään Välimeren alueen tutkimus- ja innovointikumppanuuteen (PRIMA)”

(COM(2016) 662 final – 2016/0325 (COD))

(2017/C 125/12)

Esittelijä: **Emilio FATOVIC**

Lausuntopyyntö	komissio, 18.10.2016, neuvosto, 9.11.2016, parlamentti, 27.10.2016
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 188 artikla
Vastaava erityisjaosto	REX
Hyväksyminen täysistunnossa	26.1.2017
Täysistunnon nro	522
Äänestystulos	164/3/1
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) on aiemmin antamiensa useiden lausuntojen mukaisesti tyytyväinen PRIMA-ohjelmaan osallistumiseen. Tavoitteena on yhteisten innovatiivisten ratkaisujen kehittäminen, jotta Välimeren alueen vesihuollosta ja elintarvikejärjestelmistä tulee niin ympäristön kuin kustannusten kannalta entistä varmempia, tehokkaampia, vaikuttavampia ja kestäväpohjaisempia.

1.2 ETSK on sitä mieltä, että PRIMA-ohjelmaan osallistuminen antaa lisäarvoa koko EU:lle, sillä sen avulla voidaan puuttua integroidusti eräisiin Välimeren alueen epävakauden ja siihen perustuvan massamuuton perimmäisiin syihin. Toisaalta PRIMA-ohjelmasta voisi sopimus pohjaisen kumppanuuden soveltamisen ja kahdenvälisen suhteiden logiikan korvaavan monenvälisen suhteiden yhteisen logiikan myötä tulla merkittävä malli tulevana vuosina.

1.3 Komitea on sitä mieltä, että todella kokonaisvaltainen, monitasoinen ja monialainen lähestymistapa sekä kestävyys, selviytymiskyky, elämän ja työn laatuun, ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvät konkreettiset ja mitattavat tavoitteet ovat PRIMA-ohjelman onnistumisen keskeisiä edellytyksiä.

1.4 ETSK kannattaa ehdotusta, jonka mukaan PRIMA-ohjelmaan osallistumisen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 185 artikla, jotta varmistetaan mahdollisimman tiivis integrointi tieteellisellä, hallinnollisella ja rahoituksellisella tasolla sekä jäsenvaltioiden ja unionin ulkopuolisten maiden osallistuminen ensimmäistä kertaa samalla tasolla. Kaikki tämä on osa laajempaa Välimeren alueen makrostrategiaa, jossa otetaan huomioon kaikki muut kyseisellä alueella jo olemassa olevat politiikat (Euroopan naapuruuspolitiikka), aloitteet ja kumppanuudet (Välimeren unioni). Näin edistetään sitä, että yhteiset ongelmat unionin ulkopuolisten maiden kanssa voidaan ratkaista tehokkaammin yhteisten kehittämistoimien ja yhteisten päätösten avulla.

1.5 ETSK on samaa mieltä periaatteesta, että unionin rahoitusosuus PRIMA-ohjelmassa vastaa osallistujavaltioiden rahoitusosuutta ja että jos osallistujavaltioiden rahoitus on puutteellista tai viivästyy, komissio voi vähentää EU:n rahoitusta suhteellisesti.

1.6 Komitea kannattaa PRIMA-IS:n perustamista PRIMA-ohjelman hallinnoinnista ja valvonnasta vastaavaksi täytäntöönpanorakenteeksi. ETSK toivoo, että tälle elimelle on tunnusomaista avoin hallintotapa ja että sillä on osallistavia mekanismeja etenkin uusien kolmansien maiden tai jäsenvaltioiden liittymistä varten. Lisäksi komitea toivoo kaikkien mahdollisesti asianosaisten sidosryhmien (alueet, paikallisyhteisöt, korkeakoulut ja järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta) osallistumista PRIMA-IS:ään, jotta voidaan vahvistaa sen hallintotapaa ja antaa yhteinen panos ohjelman taloudellisten, sosiaalisten ja työllisyyteen kohdistuvien vaikutusten kartoittamiseen ja seurantaan.

1.7 ETSK suosittaa muiden EU:n politiikkojen kanssa valtavirtaistamista koskevan periaatteen mukaisesti, että PRIMA-ohjelma integroidaan kiertotaloutta koskevaan pakettiin ja kaikkiin siihen liittyviin aloitteisiin (esim. maankäyttö ja lannoitteet).

1.8 Komitea muistuttaa maaperänhoidon puitedirektiivin kiireellisyydestä. Puitedirektiivissä olisi otettava huomioon EU:n eri jäsenvaltioiden väliset erot, jotta PRIMA-ohjelman innovointi- ja tutkimustoiminta voidaan kohdentaa optimaalisesti.

1.9 ETSK toteaa jälleen kerran, että ohjelmassa on kestävä kehitys silmällä pitäen käsiteltävä vesikysymystä kokonaisvaltaisella tavalla ottaen huomioon ympäristöä koskeva sekä taloudellinen ja sosiaalinen ulottuvuus sekä veden koko kiertokulku mukaan luettuina keinotekoiset vaiheet. Vedenottoon tarvitaankin tasapuolisempi lähestymistapa niin, että tasapainotetaan talous- ja energiasektorien vaatimuksia ja niiden välistä kilpailua sekä tarvetta suojella makean veden ekosysteemejä ja veloitetta varmistaa yksi kansalaisten perusoikeus.

1.10 ETSK katsoo, että Horisontti 2020 -puiteohjelma on soveltuvin väline varojen jakamiseksi, ja on samaa mieltä päätöksestä luokitella suuri osa PRIMA-ohjelman toimista ns. yhteiskunnallisiksi haasteiksi. Komitea suosittaa etenkin, että edistetään maatalous- ja elintarviketuotantoalojen kohtuuhintaisia ja helposti siirrettäviä tutkimus- ja innovointiprosesseja, joilla on huomattavia sosiaalisia vaikutuksia mutta joissa hyödynnetään myös perinteisiä tietoja. Näin torjutaan aivovuotoa ja edistetään talouskasvua ja työllisyyttä kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

1.11 Jos yhtä tai useampaa hanketta ei voida rahoittaa kansallisin varoin, koska valtiokohtaiset määrärahat on jo käytetty, ETSK kannattaa sitä, että kyseiset hankkeet rahoitetaan PRIMA-IS:n tuella. Tällaisella rahoituksella, joka voi olla enintään 20 prosenttia PRIMA-ohjelmaan kohdennetusta EU:n koko rahoitusosuudesta, varmistetaan laadukkaiden hankkeiden toteuttaminen.

1.12 ETSK kannattaa PRIMA-ohjelman ulkopuolella olevista EU-maista tulevien tahojen osallistumista silloin, kun niiden osaamista ei ole käytettävissä maissa, jotka jo osallistuvat PRIMA-ohjelmaan. Näiden tahojen rahoitusosuus voi olla enintään 50 prosenttia tutkimus- ja innovointitoimissa ja 35–50 prosenttia innovointitoimissa. Näin voidaan toteuttaa kunnianhimoisia hankkeita EU:n kannalta tarkoituksenmukaisesti ja tukea maita, jotka aikovat liittyä PRIMA-ohjelmaan ja investoida siihen.

1.13 Koska monilla Horisontti 2020 -puiteohjelmaan jo osallistuvilla unionin ulkopuolisilla mailla on suuria vaikeuksia täyttää nopeasti ja tehokkaasti ohjelman muodolliset vaatimukset, komitea toivoo, että kyseisiä vaatimuksia yksinkertaistetaan mahdollisuuksien mukaan ja että tuetaan aktiivisesti valmiuksien kehittämistä.

2. Johdanto

2.1 Yhdistyneiden kansakuntien mukaan Välimeren alueella asuu 180 miljoonaa vesivarojen vähydestä kärsivää ihmistä. Määrä on puolet veden vähydestä kärsivien määrästä koko maailmassa⁽¹⁾. Kaikella tällä on erittäin tuhoisat vaikutukset ravitsemukseen, terveyteen, toimeentuloon, elintasoon ja hyvinvointiin.

2.2 FAO:n raportista "Mediterra 2016" ilmenee, että tilannetta ovat viime vuosina edelleen kärjistäneet poliittinen epävakaus, ilmastonmuutos ja nopea väestönkasvu. Näitä tekijöitä täydentää "kolminkertainen tuhlaus", joka johtuu luonnonvarojen väärinkäytöstä, ruoan haaskauksesta ja perinteisen tietämyksen hitaasta häviämisestä⁽²⁾.

2.3 Vesivarojen vähyys sekä kohtuuhintaisen ja kestäväpohjaisen elintarviketuotannon puute ovat Eurooppaa koettelevan muuttoaallon tärkeimpiä syitä. Jos näiden ilmiöiden perimmäisiin syihin ei puututa, on niiden seurauksia mahdotonta käsitellä niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

⁽¹⁾ UNEP/MAP-Plan Bleu, State of the Environment and Development in the Mediterranean, Ateena, 2009. Välimeren alueella on vain kolme prosenttia koko planeetan vesivarjoista. Yhdistyneiden kansakuntien mukaan jokainen ihminen tarvitsee vuosittain vettä vähintään 1 700 m³ voidakseen elää ihmisarvoista elämää. Välimeren alueella asuu 460 miljoonaa ihmistä, joista 180 miljoonan katsotaan kärsivän veden vähydestä, sillä heillä on vuosittain henkeä kohti käytettävissä vettä alle 1 000 m³. Näistä yli 80 miljoonalla on vettä käytettävissään alle 500 m³, mikä tarkoittaa äärimmäistä vesivarojen vähyttä.

⁽²⁾ CIHEAM/FAO. Mediterra 2016. Zero Waste in the Mediterranean. Natural Resources, Food and Knowledge, Pariisi, Presses de Sciences Po, 2016.

2.4 Jäsenvaltioiden tekemät investoinnit Välimeren alueella vesihuollon ja kestäväpohjaisen elintarviketuotannon tutkimus- ja innovointitoimintaan eivät ole koskaan olleet oikeasuhtaisia haasteeseen nähden, ja ne ovat usein rajoittuneet kahdenvälisiin sopimuksiin perustuviin ja siitä syystä hajanaisiin yhteistyömuotoihin.

2.5 Ajatus Välimeren alueen tutkimus- ja innovointikumppanuudesta (PRIMA) syntyi Barcelonassa vuonna 2012 pidetyssä tiedettä, teknologiaa ja innovointia koskevassa Euro-Välimeri-konferenssissa. Tavoitteena on vahvistaa Euro-Välimeri-alueen yhteistyötä tutkimuksen ja innovoinnin aloilla osana unionin ulkopolitiikan laajempia tavoitteita eteläisen naapuruston osalta ⁽³⁾.

2.6 Euroopan komissio on laatinut yksityiskohtaisen vaikutuksenarvioinnin ⁽⁴⁾ ja ehdotuksen ohjelmaan osallistumisesta ⁽⁵⁾, jota tarkastellaan käsillä olevassa lausunnossa. Ehdotus on jatkoa kilpailukykyneuvoston 5. joulukuuta 2014 antamille päätelmille sekä jäsenvaltioiden ja Välimeren alueella sijaitsevien unionin ulkopuolisten maiden saman vuoden joulukuussa esittämälle viralliselle ehdotukselle ⁽⁶⁾.

3. Komission ehdotuksen pääsisältö

3.1 PRIMA-ohjelmaan osallistumisen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 185 artikla. Tämän välineen avulla unioni voi monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa osallistua useiden jäsenvaltioiden käynnistämiin tutkimus- ja kehittämisohjelmiin sekä näiden ohjelmien täytäntöönpanoa varten perustettuihin rakenteisiin yhteisymmärryksessä asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa.

3.2 Ohjelma on kymmenvuotinen, ja sen käynnistävät yhdessä 14 maata:

- yhdeksän unionin jäsenvaltiota: Kypros, Tšekki, Ranska, Kreikka, Italia, Luxemburg, Malta, Portugali ja Espanja,
- kaksi Horisontti 2020 -puiteohjelmaan assosioitunutta unionin ulkopuolista maata: Israel ja Tunisia,
- kolme Horisontti 2020 -puiteohjelmaan assosioitumatonta unionin ulkopuolista maata: Egypti, Libanon ja Marokko.

3.2.1 Horisontti 2020 -puiteohjelmaan assosioitumattomien unionin ulkopuolisten maiden osallistumisesta määrätään EU:n kanssa tehtävässä kansainvälisessä sopimuksessa, jotta PRIMA-ohjelman oikeudellinen järjestely voidaan ulottaa niihin.

3.3 PRIMA-ohjelman tavoitteena on kehittää yhteisiä innovatiivisia ratkaisuja Välimeren alueella pikaisesti tarvittavia vesihuolto- ja elintarvikejärjestelmiä varten. Tällaisten ratkaisujen avulla vesihuollosta ja elintarvikkeiden saatavuudesta tulee varmempaa, tehokkaampaa, vaikuttavampaa ja kestäväpohjaisempaa niin ympäristön kuin kustannusten kannalta.

3.4 PRIMA-ohjelma nivoutuu laajempaan ja kauaskantoisempaan korkeatasoiseen toimintakehykseen, ja se täydentää muita kuin tutkimukseen ja innovointiin liittyviä eurooppalaisia aloitteita:

- tiedediplomatia,
- Euroopan naapuruuspolitiikan tarkistus,
- kestävän kehityksen tavoitteet,
- muuttoliike,
- eurooppalainen ilmastodiplomatia COP21:n jälkeen.

⁽³⁾ COM(2016) 385. Komission tiedonanto – Euroopan muuttoliikeagendaan perustuva uusi kumppanuuskehys kolmansien maiden kanssa.

⁽⁴⁾ SWD(2016) 332 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 662 final.

⁽⁶⁾ Ehdotuksen esittäjinä oli 19 maata.

3.5 PRIMA-ohjelmalla pyritään Euroopan muuttoliikeagendaan perustuvaa uutta kumppanuuskehystä kolmansien maiden kanssa koskevan komission tiedonannon⁽⁷⁾ mukaisesti puuttumaan muuttoliikkeen perimmäisiin syihin hyödyntämällä kaikkia käytettävissä olevia EU:n politiikkoja⁽⁸⁾ sopimusperustaisen kumppanuusmekanismin avulla.

3.6 Toissijaisuusperiaatteen kannalta PRIMA on yhteinen ohjelma, joka pohjautuu osallistuvien jäsenvaltioiden ja assosioituneiden maiden kansallisiin ohjelmiin ja toimiin ja koostuu niistä, ja lisäksi siihen kuuluvat EU:n tuki ja osallistuminen. Monenvälisen ja monialaisen lähestymistavan tulisi yhdessä resurssien merkittävän investoinnin kanssa mahdollistaa sellaisten poliittisten ja teknisten tavoitteiden saavuttaminen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, joita yksittäiset jäsenvaltiot eivät ole tähän mennessä yksinään onnistuneet saavuttamaan.

3.7 Suhteellisuusperiaatteen kannalta unioni osallistuu PRIMA-ohjelmaan SEUT-sopimuksessa määrätyn toimivallan rajoissa. Unioni ainoastaan edistää ja tukee, myös taloudellisesti, PRIMA-ohjelman tavoitteiden saavuttamista osallistujavaltioissa. Osallistujavaltioiden on tehtävä keskenään yhteistyötä, jotta ne voivat paremmin koordinoida, mukauttaa ja yhdentää asiaankuuluvia kansallisia ohjelmia tai toimia ja kehittää yhteisen pitkän aikavälin strategisen tutkimussuunnitelman.

3.8 Unioni myöntää rahoitustukea, joka vastaa kansallisia investointeja. EU:n rahoitusosuus on enintään 200 miljoonaa euroa EFTAn määrärahat mukaan luettuina. Rahoitusosuus asetetaan käyttöön tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti 2020 -puiteohjelman kautta. Tämä sitoumus kattaa seitsemän vuotuisia työsuunnitelmaa ajanjaksolla 2018–2024.

3.9 EU:n enimmäisrahoitusosuus ei voi ylittää osallistujavaltioiden rahoitusosuutta. Jos PRIMA-ohjelmaan osallistuvien valtioiden rahoitus puuttuu tai on alentunut, komissio voi vähentää EU:n rahoitusta suhteellisesti.

3.10 Komissio esittää, että kymmenvuotisen ohjelman toteuttamiseksi luodaan kattava strateginen tutkimussuunnitelma ja että se toteutetaan kokonaisuudessaan moninaisilla rajatylittävillä ehdotuspyynnöillä, jotka ovat useiden osallistujavaltioiden toteuttamia ja jotka pannaan täytäntöön erityisen täytäntöönpanorakenteen kautta. EU:n rahoitusosuutta hallinnoi ensisijaisesti PRIMA-täytäntöönpanorakenne, PRIMA-IS.

3.11 Komissio esittää, että vuotuisissa työsuunnitelmissa on varmistettava kaikkien PRIMA-ohjelman toimien johdonmukaisuus ja koordinointi ja niiden suuntaaminen siten, että ohjelmassa määritellyt yleiset ja erityiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Vuotuiset työsuunnitelmat, joita varten on saatava komission hyväksyntä, sisältävät seuraavat toimet:

— rajatylittävät ehdotuspyynnöt, jotka on määrä rahoittaa PRIMA-IS:stä EU:n osarahoituksella Horisontti 2020 -puiteohjelman sääntöjen mukaisesti,

— toimet, joita rahoittavat ainoastaan osallistujavaltiot ja joiden osalta otetaan huomioon vastaava EU:n rahoitusosuus.

Näitä toimia arvioidaan ulkopuolisessa asiantuntijakomiteassa ennen kuin ne sisällytetään vuotuisen työsuunnitelmaan.

3.12 PRIMA-IS:n vuosikertomus kattaa molemman tyyppiset toimet, ja sen avulla voidaan tehdä tarkistuksia ja muutoksia tarvittaessa myös taloudellisiin sitoumuksiin sen jälkeen kun komissio on tehnyt asiasta päätöksen. Lisäksi PRIMA-ohjelmasta tehdään väliarviointi vuonna 2022 ja loppuarviointi vuonna 2028.

⁽⁷⁾ Ks. alaviite 3.

⁽⁸⁾ Koulutus, tutkimus, ilmastonmuutos, energia, ympäristö ja maatalous.

4. Yleistä

4.1 Olisi pidettävä mielessä, että

- ETSK on useaan otteeseen korostanut, että veden⁽⁹⁾ sekä elintarvike- ja maataloustuotantoketjun kestäväpohjaisuuden⁽¹⁰⁾ on oltava unionin nykyisen ja tulevan politiikan keskeisiä aiheita,
- komitea on myös todennut, että Välimeren alueen nykyinen vesi- ja elintarvikekriisi⁽¹¹⁾ on yhdessä sotien ja perusihmisoikeuksien huomiotta jättämisen ohella yksi Eurooppaa koettelevan muuttoaallon keskeisistä syistä,
- ETSK on toistuvasti korostanut, että on vahvistettava kolmansien maiden ja etenkin Euroopan naapuruuspolitiikan piiriin ja Välimeren unioniin kuuluvien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta yhteisiin haasteisiin⁽¹²⁾ voidaan vastata tehokkaammin yhteisillä kehittämistoimilla⁽¹³⁾,
- komitea on useasti suositannut päättäväisiä ja määrätietoisia toimia, joiden avulla voidaan puuttua Välimeren alueen nykyisen poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen ja humanitaarisen kriisin perimmäisiin syihin.⁽¹⁴⁾

ETSK suhtautuu myönteisesti PRIMA-ohjelmaan edellyttäen, että sitä kehitetään todella kokonaisvaltaisen⁽¹⁵⁾, monitasoisen⁽¹⁶⁾ ja monialaisen⁽¹⁷⁾ lähestymistavan mukaisesti, sillä se on välttämätön edellytys ohjelman onnistumiselle, kun pyritään saavuttamaan kestävyuden⁽¹⁸⁾, selviytymiskyvyn, elämän ja työn laadun, ihmisoikeuksien ja demokratian konkreettiset ja mitattavat standardit.

4.2 Komitea kannattaa komission ehdotusta, jota kansalliset hallitukset, alueet, paikallisviranomaiset, korkeakoulut, järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta ja kaikki sidosryhmät tukevat⁽¹⁹⁾ ja jonka mukaan PRIMA-ohjelman oikeusperustana on SEUT-sopimuksen 185 artikla, jotta varmistetaan mahdollisimman tiivis integraatio tieteen, hallinnon ja rahoituksen tasolla ottaen mukaan jäsenvaltiot ja unionin ulkopuoliset maat.

4.3 Komitea katsoo, että PRIMA-ohjelma voisi olla tärkeä aloite ja erinomainen malli, sillä sen avulla voitaisiin Välimeren alueen makrostrategian⁽²⁰⁾ laajemman mallin mukaisesti välttää sellaiset kahdenväliset kumppanuussopimukset, jotka tähän mennessä ovat yhdessä rajallisten varojen kanssa estäneet puuttumasta johdonmukaisesti eräisiin Välimeren alueen keskeisimpiin ongelmiin.

⁽⁹⁾ ETSK:n lausunnot (EUVL C 44, 15.2.2013, s. 147, EUVL C 12, 15.1.2015, s. 33).

⁽¹⁰⁾ ETSK:n lausunto (EUVL C 303, 19.8.2016, s. 64).

⁽¹¹⁾ ETSK:n lausunto (EUVL C 347, 18.12.2010, s. 41).

⁽¹²⁾ ETSK:n lausunto (EUVL C 383, 17.11.2015, s. 91).

⁽¹³⁾ ETSK:n päätöslauselma ”Euroopan talous- ja sosiaalikomitean panos Euroopan komission vuoden 2017 työohjelmaan”, 2016. Kohta 9.4: ”Euroopan naapuruuspolitiikan arvioinnin tulisi olla ensisijainen tavoite. Suhteissa eteläisen ja itäisen Välimeren alueen maihin ei tulisi keskittyä defensiiiviseen lähestymistapaan, joka perustuu turvallisuutta tai pakolaiskriisiä koskeviin näkökohtiin, vaan ennemminkin luoda lähtökohdat todelliselle yhteiseen kehitykseen tähtäävälle politiikalle tasavertaisten kumppanien välillä.”

⁽¹⁴⁾ ETSK:n lausunto: ”ETSK suhtautuu myönteisesti komission uusimpaan ehdotukseen käsitellä pakolaiskriisin ulkoista ulottuvuutta –. Uusimmassa ehdotuksessa nähtävästi tunnustetaan, että muuttoliikkeen perimmäisiin syihin puuttuminen on sisäasioita ja turvallisuutta laajempi asia, joka on sidoksissa muihinkin aloihin, kuten kauppa- ja kehityspolitiikkaan, ulkopolitiikkaan ja kotouttamiseen. Tämä on EU:n kansainväliselle kehitysyhteistyölle asetetun poliittisen johdonmukaisuuden periaatteen mukaista” (EUVL C 71, 24.2.2016, s. 75, kohta 1.7).

⁽¹⁵⁾ ETSK:n lausunto ”Välimeren alueen makroaluestrategia” (EUVL C 44, 15.2.2013, s. 1, kohta 1.4).

⁽¹⁶⁾ ETSK:n lausunto: ”ETSK katsoo, että Välimeren alueella tällä hetkellä vallitsevasta erittäin herkästä – tilanteesta huolimatta on olemassa kaikki edellytykset monitasoisen vuoropuhelun aloittamiseksi komission, jäsenvaltioiden, Euro-Välimeri-yhteistyöhön osallistuvien maiden, alue- ja paikallisviranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan välillä sellaisen (kahteen osaan jaetun) Välimeren alueen makroaluestrategian kehittämiseksi, joka vastaa alueen tarpeisiin vahvistaen sen kansainvälistä kilpailukykyä” (EUVL C 44, 15.2.2013, s. 1, kohta 1.1).

⁽¹⁷⁾ ETSK:n lausunto ”Uusiutuvien energiamuotojen kehittäminen ja unionin naapuruuspolitiikka: Euro-Välimeri-alue” (EUVL C 376, 22.12.2011, s. 1, kohdat 1.3, 1.10 ja 1.11). ETSK:n lausunto ”EU:n energiapolitiikan ulkoinen ulottuvuus” (EUVL C 264, 20.7.2016, s. 28, kohdat 1.1, 1.2.3 ja 1.3). ETSK:n lausunto ”Kalavarojen hyödyntäminen Välimerellä” (EUVL C 43, 15.2.2012, s. 56).

⁽¹⁸⁾ ETSK:n lausunto ”Vuoden 2015 jälkeiset tavoitteet Euro-Välimeri-alueella” (EUVL C 383, 17.11.2015, s. 44).

⁽¹⁹⁾ PRIMA-ohjelman vaikutustenarviointi – sidosryhmätapahtuma. Malta, 17. huhtikuuta 2016.

⁽²⁰⁾ ETSK:n lausunto ”Strategia Välimeren alueen yhteenkuuluvuuden kehittämiseksi” (EUVL C 170, 5.6.2014, s. 1).

4.4 ETSK on samaa mieltä periaatteesta, että unionin rahoitusosuus PRIMA-ohjelmassa vastaa osallistujavaltioiden rahoitusosuutta ja että jos osallistujavaltioiden rahoitus on puutteellista tai viivästyy, komissio voi vähentää EU:n rahoitusta suhteellisesti.

4.5 Komitean mielestä PRIMA-IS on välttämätön täytäntöönpanorakenne PRIMA-ohjelman ja sille osoitettujen unionin varojen hallinnointia ja valvontaa varten ja toivoo tämän vuoksi, että sille olisi ominaista avoin hallintotapa.

4.6 ETSK katsoo, että Horisontti 2020 -puiteohjelma on soveltuvin väline varojen jakamiseksi, ja on samaa mieltä päätöksestä luokitella suuri osa PRIMA-ohjelman toimista ns. yhteiskunnallisiksi haasteiksi niiden globaalien ja ylikansallisen luonteen vuoksi ⁽²¹⁾.

4.6.1 Komitea panee merkille, että monet Horisontti 2020 -puiteohjelmaan jo osallistuvat unionin ulkopuoliset maat valittavat, että niillä on suuria vaikeuksia täyttää nopeasti ja tehokkaasti ohjelman muodolliset vaatimukset. ETSK toivookin, että kyseisiä vaatimuksia yksinkertaistetaan mahdollisuuksien mukaan, jotta helpotetaan osallistumista ja maksimoidaan tulokset.

5. Erityistä

5.1 Komitea panee merkille, että kaikki Välimeren alueen maat eivät osallistu prosessiin. Periaatteessa kaikkien muidenkin jäsenvaltioiden tai unionin ulkopuolisten maiden tulisi voida osallistua PRIMA-aloitteeseen edellyttäen, että ne osallistuvat sen rahoitukseen. ETSK toteaa kuitenkin, että PRIMA-IS:n yleiskokouksen, joka koostuu jäsenvaltioiden hallitusten edustajista, on hyväksyttävä yksimielisesti uusien kolmansien maiden mukaantulo ⁽²²⁾. Komitea suosittaa, että ehdokkaana olevan kolmannen maan poliittisista ja sosiaalisista olosuhteista riippuen EU:n olisi sovellettava osallistavampaa lähestymistapaa, vältettävä yksimielistä päätöksentekoa ja korvattava se määränemmistöllä tehtävillä päätöksillä, sillä yksimielinen päätöksenteko voisi muuttua eräiden valtioiden veto-oikeudeksi toisia valtioita kohtaan. Lisäksi komitea suosittaa ohjelman toteuttamisen edellyttämissä toiminna laajaa teknologisen valmiuden tasojen valikoimaa, jotta voidaan kattaa kaikki tieteellisen tuotannon vaiheet.

5.2 ETSK suosittaa, että ohjelma olisi tosiasiallisesti monialainen EU:n muihin nykyisiin tai tuleviin politiikkoihin ja aloitteisiin nähden, jotta sen vaikutusmahdollisuuksia voidaan vahvistaa. Komitea kiinnittää erityistä huomiota tarpeeseen edetä johdonmukaisesti kiertotaloutta koskevan paketin osalta ⁽²³⁾. Sillä on tärkeä rooli vesien kestäväpohjaisen käytön sekä kestäväpohjaisen elintarvike- ja maataloustuotannon kannalta (esim. maankäyttö ja lannoitteet ⁽²⁴⁾).

5.2.1 Komitea katsoo, että PRIMA-aloite on muistutus maaperänhoidon puitedirektiivin ⁽²⁵⁾ kiireellisyydestä. Puitedirektiivissä olisi otettava huomioon EU:n eri jäsenvaltioiden väliset erot, mikä on välttämätöntä innovointi- ja tutkimustoiminnan rajaamiseksi ja kohdentamiseksi entistä paremmin.

5.3 ETSK suosittaa monitasoista lähestymistapaa, johon sisältyy järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen. Sillä voisi olla avainrooli paitsi erityistavoitteiden saavuttamisen ja levittämisen myös yleisempien demokratisoitumista ja ihmisoikeuksien suojelun vahvistamista koskevien tavoitteiden kannalta monissa kolmansissa maissa ⁽²⁶⁾. Tämän vuoksi komitea toivoo järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan suoraa osallistumista neuvoa-antavan komitean muodossa myös PRIMA-IS:ssä, jotta voidaan vahvistaa sen hallintotapaa ja antaa yhteinen panos ohjelman taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten kartoittamiseen ja seurantaan ⁽²⁷⁾.

5.4 Jos yhtä tai useampaa hanketta ei voida rahoittaa kansallisin varoin rahoitusta myöntävien kansallisten tahojen kautta, koska valtiokohtaiset määrärahat on jo käytetty, komitea ehdottaa, että kyseiset hankkeet rahoitetaan PRIMA-IS:n tuella. Tällainen EU:n rahoitus voi olla enintään 20 prosenttia EU:n koko rahoitusosuudesta, ja jos lisävarat eivät ole riittävät, valitaan seuraavalla sijalla oleva hanke. Tämä toimenpide on välttämätön, jotta säilytetään toteutettujen hankkeiden korkea laatu.

⁽²¹⁾ ETSK:n lausunto "Yhteiset teknologia-aloitteet ja julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet / Horisontti 2020" (EUVL C 34, 2.2.2017, s. 24).

⁽²²⁾ COM (2016) 662 final. 12 artiklan 2 kohta.

⁽²³⁾ ETSK:n lausunto "Kiertotalouspaketti" (EUVL C 264, 20.7.2016, s. 98).

⁽²⁴⁾ ETSK:n lausunto "Kiertotalous – lannoitteet" (EUVL C 389, 21.10.2016, s. 80).

⁽²⁵⁾ ETSK:n lausunto "Maaperän suojelun teemakohtainen strategia" (EUVL C 168, 20.7.2007, s. 29). ETSK:n lausunto "Kiertotalous – lannoitteet" (EUVL C 389, 21.10.2016, s. 80, kohdat 1.4 ja 3.6).

⁽²⁶⁾ ETSK:n lausunto "Kansalaisyhteiskunta Euromed-alueella" (EUVL C 376, 22.12.2011, s. 32).

⁽²⁷⁾ ETSK:n lausunto "Makroaluestrategioiden hallintotapa" (EUVL C 12, 15.1.2015, s. 64).

5.5 ETSK kannattaa sitä, että tahot, jotka tulevat PRIMA-ohjelman ulkopuolella olevista EU maista, voivat saada rahoitusta silloin, kun niiden osaamista ei ole käytettävissä maissa, jotka jo osallistuvat PRIMA-ohjelmaan. Näiden tahojen rahoitusosuus voi olla enintään 50 prosenttia tutkimus- ja innovointitoimissa ja 35–50 prosenttia innovointitoimissa. Näin voidaan säilyttää EU:n kannalta tarkoituksenmukaisesti toteutettujen hankkeiden laadukkuus ja tukea samalla maita, jotka aikovat liittyä PRIMA-ohjelmaan ja rahoittaa sitä.

5.6 ETSK toteaa jälleen kerran, että vesikysymystä on kestävästi kehitystä silmällä pitäen käsiteltävä kokonaisvaltaisella tavalla ottaen huomioon ympäristöä koskeva sekä taloudellinen ja sosiaalinen ulottuvuus sekä veden koko kiertoaluetta mukaan luettuina uuden teknologian mahdollistamat keinotekoiset vaiheet. Vedenottoon tarvitaan tasapuolisempi lähestymistapa, jolla vastattaisiin talous- ja energiasektorien vaatimuksiin ja niiden väliseen kilpailuun sekä tarpeeseen suojella makean veden ekosysteemejä samoin kuin tarpeeseen varmistaa yksi kansalaisten perusoikeus⁽²⁸⁾.

5.7 ETSK muistuttaa, että yksi Välimeren alueen ja etenkin sen Afrikan puolen suurista ongelmista johtuu perinteisten, kestäväpohjaisten maataloustuotantotekniikoiden häviämisestä (pääasiassa nuorten) aivovuodon vuoksi. Komitea suosittelee, että Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä toteutettaisiin huomattavaa lisäarvoa antavia tutkimuksia, jotta voitaisiin suunnitella sosiaalisilta vaikutuksiltaan voimakkaita prosesseja, jotka ovat taloudellisesti ulottuvilla ja helposti siirrettävissä. Näin voitaisiin hyödyntää olemassa olevaa tietämystä ja edistää talouskasvua ja työllisyyttä.

Bryssel 26. tammikuuta 2017.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽²⁸⁾ ETSK:n lausunto ”Vesipolitiikan nivominen muihin EU:n politiikkoihin” (EUVL C 248, 25.8.2011, s. 43, kohta 1.13).